

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1343 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Šiuo metu galiojanti Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 (toliau – Įstatymas) 17 straipsnio 5 dalies redakcija numato, kad visi asmenys, vykdančys individualią veiklą su verslo liudijimu, moka privalomojo sveikatos draudimo (toliau - PSD) įmokas, nepriklausomai nuo jų socialinio statuso. Tai reiškia, kad net ir asmenys, kurie gauna Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą senatvės pensiją ir yra draudžiami valstybės lėšomis (pagal Įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 1 punktą), privalo papildomai mokėti PSD įmokas, jei vykdo veiklą pagal verslo liudijimą. Ši situacija ypač skaudžiai paliečia senatvės pensijos gavėjus, kurie vykdo smulkia veiklą kaimo vietovėse ar miesteliuose, kur jų savarankiškas darbas dažnai vienintelis pajamų šaltinis šalia nedidelės pensijos. Senatvės pensiją gaunantys asmenys, vykdančys individualią veiklą pagal pažymą, nuo PSD įmokų yra atleisti, tačiau analogiškoje padėtyje esantys asmenys, pasirinkę verslo liudijimo formą, privalo mokėti šias įmokas, todėl toks reguliavimas yra nenuoseklus, diskriminuojantis ir pažeidžiantis lygiateisiškumo principą.

Įstatymo projekto tikslas – nustatyti, kad asmenys, gaunantys Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą senatvės pensiją ir pagal Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 1 punktą draudžiami valstybės lėšomis, būtų atleisti nuo prievolės mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas, kai vykdo individualią veiklą pagal verslo liudijimą.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1. Pašalinti perteklinę mokestinę prievolę senatvės pensijos gavėjams, kurie, nepaisant valstybės draudimo, šiuo metu privalo mokėti PSD įmokas vykdydami individualią veiklą su verslo liudijimu.
2. Užtikrinti lygiateisį teisinį reguliavimą visiems senatvės pensiją gaunantiems savarankiškai dirbantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pasirinktą veiklos vykdymo formą – individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimą.
3. Mažinti administracinę ir finansinę naštą vyresnio amžiaus asmenims, vykdančioms smulkų verslą, taip skatinant jų aktyvumą, socialinę integraciją ir legalią ekonominę veiklą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Lietuvos Respublikos Seimo narė Birutė Vėsaitė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu Įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad visi asmenys, vykdančys individualią veiklą pagal verslo liudijimą, moka 6,98 procento minimaliosios mėnesinės algos dydžio privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas.

Įstatyme nėra numatyta išimties asmenims, kurie gauna Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą senatvės pensiją ir kurie yra draudžiami valstybės lėšomis pagal to paties įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 1 punktą. Todėl tokie asmenys, nepaisant to, kad jų PSD įmokas jau dengia valstybė, privalo papildomai mokėti įmokas vykdydami individualią veiklą pagal verslo liudijimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma papildyti Įstatymo 17 straipsnio 5 dalį nuostata, kuria būtų aiškiai nustatyta, kad asmenys, gaunantys Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą senatvės pensiją ir draudžiami valstybės lėšomis pagal šio Įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 1 punktą, nėra įpareigoti mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokų, vykdydami individualią veiklą su verslo liudijimu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Galimų neigiamų pasekmių nėra.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:
Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo projekto įgyvendinimas turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms, ypač smulkiojo verslo ir savarankiško darbo srityje, kuriuose dažnai dalyvauja pensinio amžiaus asmenys.

Atleidus senatvės pensiją gaunančius asmenis nuo pareigos mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas vykdant veiklą su verslo liudijimu, sumažės šių asmenų veiklos kaštai. Tai paskatins juos aktyviau dalyvauti ūkinėje veikloje, legaliai registruotis ir tęsti profesinį aktyvumą, ypač paslaugų, amatų ir prekybos srityse.

Šis pokytis gerins verslo aplinką, sudarys palankesnes sąlygas vyresnio amžiaus žmonėms prisidėti prie vietos ekonomikos, skatins užimtumą regionuose, kur senatvės pensininkai dažnai vykdo smulkią individualią veiklą.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Papildomų teisės aktų keisti ar priimti nereikia.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Vadovaujantis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2025 m. sausio 15 d. rašte Nr. LSVVTV-25/1 Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybai pateiktais duomenimis, individualią veiklą pagal pažymą 2023 m. vykdė 263 936 gyventojai, iš kurių 12 223 – gaunantys senatvės pensiją. 2024 m. tokią veiklą vykdė 281 649 gyventojai, iš jų 13 494 buvo senatvės pensininkai.

Atsižvelgiant į tai, kad senatvės pensiją gaunantys asmenys sudaro vos apie 4,6–4,8 proc. visų gyventojų, vykdančių veiklą pagal individualios veiklos pažymą, galima teigti, kad privalomojo sveikatos draudimo įmokos, surenkamos iš šios gyventojų grupės, sudaro itin mažą dalį Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto. Šis faktas pagrindžia siūlomą įstatymo pakeitimą, kuriuo būtų panaikinta perteklinė mokesstinė prievolė pensinio amžiaus asmenims, jau draudžiamiems valstybės lėšomis. Todėl šio Įstatymo pakeitimas neturės reikšmingos neigiamos finansinės įtakos valstybės biudžetui, tačiau turės esminę teigiamą socialinę ir ekonominę naudą.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Privalomasis sveikatos draudimas, PSD įmokos, Senatvės pensija

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.
